

D'hon huñvreou paer
A zo trech d'an bed.

Tir na h-**Óg**
- Douar an Yaouaniz -

TAOLENN

Rozenn diwezhañ an hañv, <i>Per Denez</i>	5
Peoc'h al lanneg, <i>L. H.</i>	13
Lennegezh skosek, <i>J. P. Vinay</i> , tr. <i>R. Huon</i>	15
Deiziadur ar bed-holl, <i>Kerlann</i>	22
Diwar ul lizher eus Bro-Iwerzhon, <i>Mac Uilis</i> , tr. <i>Pradig</i>	24
Adsaoidigezh ar C'herneveg, <i>Caradar</i>	26
Notennoù ha keleier	28

D'AL LENNERIEN...

Setu ma krog Tir Na N-Og gant un ervenn nevez. Dorn-ouzh-dorn gant ar gelaouenn Kened ez aio war-raok daoust d'an avel a-benn a c'hello stourm outi a-wechoù. Krediñ a reomp e plijo deoc'h holl hor stumm a-vremañ. Koumananterien Gened, kerkoulz ha re Tir Na N-Og, a zegemero ar gelaouenn nevez.

Bremañ, peogwir e teu o c'houmanant d'e ziwezh evit an darn vrasañ eus hor mignoned, e pedomp ac'hanoc'h da gas hepdale ho skod evit ar bloavezh nevez — ha, ma c'hellit, hini ur mignon all war un dro gantañ. Seul vuioc'h a lennerien a vezo, seul gaeroc'h a se e vo hor c'helaouenn ha seul aliesoc'h e tegouezho ganeoc'h. Ma vez kaset arc'hant awalc'h d'ar c'hef « Diner ar Brezhoneg » a zigoromp gant an niverenn-mañ, e c'hello dont er-maez bep daou viz.

Etre ho taouarn emañ dazont ar gelaouenn.

Ronan HUON
Per DENEZ.

ROZENN DIWEZHAN AN HANV

N'hell ket, nann, n'hell ket unan en em santout harluet p'emañ e Kembre, ker karadec e vez an dud, ken heñvel o doareoù ouzh hor re; padal, ha me eno abaoe bloaz hepken, sed ma oan klañv gant droug ar gêr : hiraezh em boa d'am mor, d'am reier, ha marteze ivez da sakreadennoù brezhonek martoloded va bro. Rak-se, netra n'en dije gallet bezañ hetusoc'h din, en devezh-se, eget an hopadenn gernevat a voe huchet warnon p'edon o tiskenn gant diri skol-veur Aberystwyth. Kent bezañ e welet, zoken, em boa anavezet va c'heneil kozh Fournis, ha, levenez leun va c'halon rak-tal, e oan dilammet da stardañ e zorn dezhañ : ur pennad mat hor boa fistilhet el liorzhoù tro-dro ha, skuizh hor penn a-benn an diwezh, e oamp aet da azezañ e don un davarnig giz kozh, seurt a gaver kement diouto e kêr ar skolaжоù.

Bourrus e oa bezañ eno, er sinder hilligus gant frond ar bier du, pa oa ken tomm er-maez. Goullonderet ganeomp hor gwerenn a-lonkadoùigoù, e vanemp dilavar, trellet plijus hon daoulagad gant ar garrezennad goulou a graze ar plañchod e-tal an nor. Lemel a reas Fournis e chupenn, tenañ ur voest-vutun diouzh e c'hodell hag, o harpañ e ziv arvrec'h noazh war an daol varmor ruz — e gig a welis o

pouloudañ ouzh ar stokadenn — ec'h en em lakaas da amboulat ur sigaretenn, goustad, aketus, e vizied hir ha moan o pakañ ampart an tammoù butun er baperennig wenn.

Souezhus a-walc'h, biskoazh n'em boa en em santet ken douget d'am mignon kozh. Gant teneridigezh e sellen ouzh e zremm hir askornek, o verzout pegen donoc'h e oa, ouzh pleg e ziweuz, ouz korn e zivabrant, ar roufennoù garanet gant disouezhennoù ha kerseennoù e vuhez waz. Kavout a rae din e c'hellen lenn aze, evel en ul levr digor, an ankenioù, ar gouzañvadoù karantez hag a zo, hag a rank bezañ e lodenn da bep den — merc'hed karet dreist pep tra ha kollet, kollet zoken p'o gounezer, peogwir e vez atav an huñvre re zreist d'ar wirionez. Ha trumm — ker fromet e oan, ha ker faezh ivez — trumm e savas c'hoant ennon rannañ gantañ kevrin va buhez.

A-greiz glebiañ bevonn begus e sigaretenn gant beg e deod, e troas Fournis e zaoulagad davedon, ha souezhet e hañvalas bezañ o welout ar strafuilh a leizhe va selloù. Ur pennadig e chomas digomz, ha neuze, gant ur mousc'hoarzh skuizh :

— « Ata, Job, oc'h eñvoriñ traoù melkonius ? »

Hag e c'hortozas ar respont.

— « Ya, gant an heol-se, hag ar roz-se... »

Diskouez a ris dezhañ, en ur c'horn ag ar sal, ur mell blokad roz bihan, darn ruz-gwenn, darn all ruz-gwad, kempennet-arzel en ul lestr feilhañs glas-teper.

— « ...n'on ket evit mirout a soñjal en ur plac'h hag a zo evidon plac'h an heol hag ar roz... »

— « A garjout ? »

Un hej a ris d'am penn.

— « Hag a garan c'hoazh. »

E-pad ur frapadig ne ris tra nemet sellout ouzh ar c'houloulennoù glas-tanav a save troiellus eus e sigaretenn, ha neuze e kontis.

— « Ar plac'h-se a anavezis en Naoned p'edon du-hont war va studi, ha hi o tont em buhez dre un devezh heoliet, evel ma 'z eas diouzhin dre un devezh heoliet ivez. Pa droan da soñjal mat, ne gav ket din e karis anezhi diouzh ar c'hentañ gwel : ne oa ket unan eus ar merc'hed-se a zo enno dedennadur kigel evit kement paotr en deus gwad dindan e ivinoù. Ganti e skede ar gened eus an diabarzh, soutiloc'h, speredeloc'h, met pegen galloudusoc'h... A-hend-all, sotoni eo eus va ferzh klask lavarout penaos, ha pegoulz, ha perak e teuis d'he c'harout : he c'harout a ris, setu-holl, hag un deiz e vezis e oa ennon, hag e chomfe eno da viken.

Hag en deiz-se e krogas va eurvad ha va merzherintin. Araok, p'en em gaven ganti, ec'hellendivizout dereat diwarbenn arz pe sonerezh, ha respont poellek, ha mirout stumm un den en e skiant-vat; adal neuze e voen war va api evit kavout en he c'homzoù, pe er c'hiz m'o distage, un arouez bennak a garantez ouzhin. He holl c'herioù a chome enskrivet em spered ha bemnoz, d'ar mare-se ma teu an diskuizh d'az izili, ha ma santez da spered lemmoc'h, dieuboc'h, skañvoc'h, evel pa vije aet da gorf diouzhit, ec'h adlavaren hec'h holl frazennoù, ouzh o gwiskañ adarre gant ton he mouezh, ouzh o zreiñ hag o distreiñ e klask eus kement ster kuzh a c'hellfe bezañ enno. Hag an doare m'he doa stardet din va dorn, an doare m'he doa mousc'hoarzhzet ouzhin a rae ivez dañvez prederiadennoù hir am leu-

nie tro-ha-tro gant dudi ha dic'hoanag hep lakaat fin ebet d'am divin. Kement-se pa glasken gwelout e kevrin hec'h ene, ha kavout eno abegoù poellek d'am c'harantez. A-wechoù all, avat, argaset diouzh va spered pep arvar ha diskred, pep poellata aner, e lezen va c'halon da lammout ouzh luskou va c'hoant ha, mentadoù e eun evit va c'hanenn foll, e talc'hen da lavarout ha d'azlavarout, a-hed va eurvezhiou amgousk, peder silabenn ken heson hec'h anv, betek dezho piaouañ ur galloud hud a rae din santout, hogos kigel, bezañs va muiañ-karet em c'hichen.

Hag aze, arabat e ve soñjal e teuas-hi biskoazh en un huñvreenn c'hadal. Re uhuel e oa va c'harantez outi, din da soñjal enni evel plac'h ar c'hevredad-morzhedoù : evidon e oa kentoc'h enbudelezh ar menoz dreist a oa bet a-hed ar wech danvez va rambreoù yaouankiz, engorfadurèzh va uhelvennad a gened hag a vadelezh... Hag e-se, gwell eo marteze na vije bet nep pok etrezomp, rak aon n'en dije amparfalegezh ar c'hig disleberet kaerder ar faltazienn.

He madelezh eo a reas din krediñ am c'hare — ha bremañ c'hoazh, goude din bezañ prederiet hag adprederiet nouspet kant gwech, zoken pa oa maro da vat pep spi ennon, war kement tres eus an emwel-se, en em c'houlennan — ankeniusat ha gwenvidikat goulenn — hag eñ e oa enni pe madelezh hepken, pe karantez wirion, pa zeuas hollvamus, ha hi rozenn an hañv e-kreiz ar goañv, d'am gwelout em c'hambrig klañvour. Studier out bet evelton, Fournis kozh, ha gouzout a rez petra eo bezañ dalc'het gant un derzhienn fall, pa n'eus den evit tommañ dit ur banne te, pe lavarout dit, da nebeutañ, na deo netra ha n'ac'h eus ket abeg d'en em chalañ. Ha marteze eo peogwir e teuas hi

d'ober kement-se, ha peogwir e oan bet re bell en digeñvez o treiñ soñjoù du em spered hag oc'h hiraezhiñ d'he sell, marteze eo evit se e rois d'he gweladenn ur ster n'am bije ket dleet, bout a-walc'h, reiñ. Bezet a vezo, peuranat e kavis, en noz-se, he c'harantez evidon, ha peureurus e voen. Azezañ a reas e-tal va gwele, ha komz flour, flour, ha kanañ din, goude-se, kanennoù boemleun inizi al latar; ha me o klozañ va daoulagad gant an dudi, evit chom hep gwelout traoù ar gambr divalav, ha zoken dremm garet ar ganerez, ken na hañvale mui bout netra o vevañ, nemet ar vouezh-se, karget a hud, o tisleagañ melkonius galvoù-trid va ene.

Mont a reas diouzhin e-pad un nebeut amzer — studierez war ar saozneg, e voe galvet d'ober skol e kêr Añje — ha tro em boe da reiñ labour d'am faltazi. Traoù a oa, endeo, na c'hellen ket soñjal enni hep soñjal enno. An heol, a gare kement, hag e lavare traoù ker souezhus war e zivout — pe heol grizias an hañv, pourvezer nerzh ha yec'hed, pe heol barzhoniusoc'h ar beure nevez-hañvel a zeue tommder e c'houlou brizhellet d'he dihuniñ. Ar bleuniennoù uvelañ, a oa eviti mignonezed e kengan o c'halonig gant he c'halon. Dreist-holl sonennoù Keltia gozh, a zedenne anezhi, moarvat, dre ar pezh a oa an dedennusañ enni evidon : o liv kevrinel, ken kevrinel ha galv hor gouenn pe kroz hor morioù.

Kement-se, avat, sklaerder melen, frondoù roz ha sone-rezh-hud, ne oa traken nemet ar skramm a oa natur dezhi kaout. Pa zeue davedon em huñvre, 'kreiz he' c'helc'hiad achantet, e welen anezhi da gentañ evel ar plac'h kig hag eskern a vezen boas da zaremprediñ. Tamm-ha-tamm, avat, a-feur, ma skuizhe va spered gant striv ar faltaziañ, e verzen he stummoù o steuziañ, tresoù he dremm o vonet dis-

pisoc'h, ken na vane mui, hollskedus avat, hag holldressus, nemet ar pep priziusañ diouti : he mouse'hoarzh. Ha moarvat, pa vezo aet kabac'h va empenn, ha pa glaskin, ha me war an diwezhadoù, kaout ur soñj c'hoazh evit hounnezh karet a reas eurusted va buhez, n'eo ket he blev a eñvorin, nag he daoulagad, ankouaet o liv marteze, nag he fiñvoù heneuz, met pleg he muzell pa vouse'hoarzhe, hoalus ha kevrinus he minc'hoarzh evel ar Beurgened a youler c'hoantaat daoust m'eo diziraez.

Goude un nebeut sizhunvezhioù ezvezañs e tistroas ar plac'h, hag a-nevez em boe tro da zivizout ganti, ha n'anzavis ket va c'harantez. Hi, avat, a gredas dezhi lenn va soñjoù em daoulagad hag un deiz, pa oamp o tremen dre liorz hêr, setu ma azezas war ur bank e skeud ur saprenn vras. Un devezh dres evel ma teree ouzh merc'h an heol hag ar bleuñv : tommder an nevez-hañv o krazañ ar geot tener c'hoazh, hag ar gwesped o safronañ er roz nevez-difluket. Koazezañ a ris en he c'hichen, lent ha diampart evel atav pa vezen en he serr, ha respont n'ouzon petra da gement a lavare din, respont traoù boutin ha seven, pa ne oa nemet ur soñj war va spered, nemet ur c'hoant em c'halon, pa verven gant ar youl silañ va brec'h tro-dro d'he dargreiz ha lakaat ur pok war ar skouarnig-se a welen o tiguezhat, ken, ken tost ouzhin, eus a-douez he blev. Termal a ris, hir, hir vunutennoù e termis, ha, dres pa gave din na oan mui evit derc'hel pelloc'h warnon, setu ma tilammās-hi, skañv evel un heizez. Ur pennadig e fringas mistr en heol, c'hwesa a reas ur rozenn ha neuze, o treiñ ouzhin gant he mouse'hoarzhig sioul ha kevrinleun :

— « Dont a rez, Jobig ? »

Torret ar breoù e savis, ennon ar menoz dispis, daoust din touiñ ouzhin va-unan na ven ket ken sot ar wech kentañ, e oan o paouez tremen da vat e-biou d'an eurvad. Dont a reas an emwel kentañ, ha ne gomzis ket c'hoazh. Ha seul startoc'h va ratozhioù ma tostae ar mare ma tleemp hondaou kuitaat kêr, ez aen d'he c'haout gant ar sonj displegañ pep tra dezhi, ha mut e chomen. A-hed nozvezhioù digousked ec'h ijinen prezegenoù, e faltazien kement he defe gallet lavarout ha kement em befe respontet; ha da veure, p'en em gaven ganti, ne oan ket evit distagañ ur ger.

Dizeriañ a raen, korbelle e voen gant va c'helennerion, ken e c'halvas va c'herent ac'hanon d'ar gêr buanoc'h eget na c'hortozen. Hi a oa d'an ampoent o tremen hec'h arnodenoù ha kalz nebutoc'h e welen anezhi. Dont a reas evelkent d'am ambroug betek an ti-hent-houarn. Komzoù dibouez etrezomp a-zivout tikedoù ha pakadoù, e tousmac'h ar veajourion, ha setu me en tren, ha hi war ar c'hae. Star-dañ a ris he dorn hag, en doare ma krenas va mouezh pa hetis chañs-vat dezhi e tleas kompren, moarvat, e oa va c'halon leun-barr a garantez. Dont a reas an dour em daoulagad ha hi, o verzout, a zistroas he fenn, goustad, melkoni en he mouse'hoarzh kevrinus. Ouzh talmoù galloudus ar marc'h-du loc'has an tren, e pellaas herroc'h-herrañ, diharzadus, flastrus, mac'hus e nerzh evel nerzh an tonkadur. Du-hont, munut-munut e milendall al linennoù-houarn, e oa hi o hejal he brec'h.

En em lezel a ris da gouezhañ war ar bañk, kozh ha divi. Em c'hichen e krogas unan da vouskanañ un ton iwerzhonnat. Skuizh e savis va fenn. Endeo e ruilhemp e-kreiz fabourzioù kêr. A-hed an hent, war kil ar c'henkizioù, e ske-

de en heol bochadoù ruz — darn ruz-gwenn, re all ruz-gwad — ar rozenned-krap endeo war an divleuniañ. Ha trumm, o klevout kanaouenn va amezeg, e soñjas din e oa bet hi, evidon, rozenn diwezhañ an hañv.

Per DENEZ.

PEOC'H AL LANNEG

*Bervin 'ra al lanneg edan toemmer an heol;
Trouz erbet !
Netra ne fich, netra ! 'Barzh ar c'holo, ar jol
Souldoemmet,
Ne dizh ket mui darbar; gweñvet eo ar milad
Ha glasted ar bodoù a zo aet ar zuat.*

*Burluterezh an deiz a zall ma daoulagad :
Blinkal 'ran;
El lanneg vorennet, a zen n'en deus anad.
Ma-unan
Emaon amañ, pellaet ouzh safar ar bed foll,
Ouzh e blijadurioù hag e c'hoantoù diroll.*

*War ledander al lann, lon erbet; ken nemet
Ur grilhan,
Balbet, e-tal e doull, gozik etre ma zreid
War ar man;
Burzhud mar da da benn a greniñ e eskell,
Ur wezh hepken, gwan-gwan, 'vel ul lon o vervel.*

*A-gleiz hag a-zehoù e klevan, en-dro din
Kant pok du
O tarzhal gant ar wrez, o greun o tishiliñ
A bep tu.
Edan ur barrig brug, a gurun ruz e benn,
Ur bistrak a zistag, landrennek, div notenn.*

*Nam, peoc'h erbet n'ho talv, peoc'h divent ma lanneg,
Hani 'bet !
Gronnet gant liñsel tul ur splannder huanek,
Nen deus ket
Par deoc'h evit lakaat ma c'halon da zasson.
Ma spered da redek, ma ene da zic'hromn.*

*Tud foll ! gant ho safar, hag ho c'hoantoù diroll,
Petra 'ret ?
E peoc'h doueel al lann, Melestrour ar bed holl,
Gant sioulded
A had buhez
Ha braventez
Eit goude...
Ken trouz gantañ nemet kan darn ur grilham skuizh,
Strakig un evnig gell ha tarz h ar pokoù sec'h.*

L. H. « Dason ur galon ».

Gerioù diaes : toemnder : tommder — Jol : sev — Souldoemmet :
re-dommet — Burluterezh : trelladur — Anad : roud — Lon : loen
— Landrennek : lugudus, difoun — Huan : poultrenn danav —
Darn a. g. : poumer, boud.

LENNEGEZH SKOSEK

gant J. P. VINAY

aozet e brezhoneg gant Ronan HUON.

Evel ma ouzer e kuitaas trevaderion iwerzhonat hanternoz an enezenn evit krouiñ e Bro-Skos strolladoù, a gendalc'has koulskoude, daoust dezho bezañ emren, da vagañ darmpredou speredel stank-meurbet gant ar Vro gozh. Uheldirioù ar C'hornog a-bezh a zoujas da diegezh galloudus « Aotrounez an Inizi » betek ar XVIvet kantved; er vro-se e tremenas kalz a zanevelloù meur, an hevelep re evit Iwerzhoniz ha Skosiz. Setu perak eo unanet start lennegezh ouezelek Bro-Skos gant oberoù kaer ar varzhed hag ar Fili iwerzhonek.

Ahendall, zoken goude ma voe disrannet an div vro geltiek, ha daoust d'an disrannadur bezañ bet gwashaet gant ar Brotestantiezh (XVIvet kantved) ha dreist-holl gant lezenn an Unanidigezh (1707) a stage Bro-Skos ouzh Bro-Saoz, n'hell marse al lennegezh skosek tizhout emskiant a-walc'h da vevañ warni hec'h-unan. Ne vo anezhi nemet tammoù diliamm, rannvroel, diskleriet dre gomz. A-boan ma c'heller merzout un « amzervezh », hini barzhed an XVIIIvet kantved.

AN DORNSKRIDOU

Kentañ dastumad barzhonegoù ha gwerzioù skosek dornskrivet a zo anvet « *Levr Dean Lismor* » (1526). Ar barzhonegoù a zo oc'h ober al levr bras-se a voe dastumet gant ar vreudeur *James ha Duncan Mac Gregor*, en ur c'houlz ma kane c'hoazh ar varzhed pozioù hir da veuliñ tud-veur Strollad Cuchulainn ha Strollad ar Fenianed.

Un dastumer bras all, *J. F. Campbell*, a embannas en e « *Leabhar na Feinne* » e 1872 ur roll oberoù eus ar XVIvet, XVIIvet ha XVIIIvet kantved. En diwezh, « *Carmina Gadelica* », gant *A. Carmichael*, a ro dimp gwerzioù, azeulganou ha kanaouennoù-hud nevesoc'h. En oberennoù-se, dilorc'h o fal, e seblant gouezeleg Bro-Skos bezañ graet aratozh evit un arz trumm ma kaver ennañ, war zanvezioù kozh, an nerzh faltazi hag an aester a zo dre-holl arouez ar spered kelt.

STROLLAD OSIAN

Setu aze an dastumadegoù pennañ a c'heller kemer pennadoù enno evit studiañ lennegezh ouezelek Bro-Skos. Unan a zo c'hoazh koulskoude ha ne dleer ket ober fae warnañ ha brudet kaer e voe : hini *J. Macpherson* eo († 1796). He-mañ, daoust dezhañ gouzout fall a-walc'h ar gouezeleg, a fellas dezhañ koulskoude dastum ar gwerzioù a vije kanet en Uheldirioù; o c'hempenn a reas un tamm mat, nevesaat a reas o yezh hag e roas da gentañ en un « droïdigezh saoznek » heryezañ, pennadoù barzhoniezh kozh dastumet en uheldirioù Bro-Skos (1760) ha diwezhatoc'h « *Fingal* » (1762) ha « *Temna* » (1763). Ober a reas Macpherson ganto oberoù beuzet en ur vorenn romantek ha tristidik, doa-

reoù rouez en oberoù gouezelek gwirion; an dellid en doe da vihanañ da vezañ troet daoulagad ar bed war an tu-se eus an oberiadur keltiek, dianav betek neuze.

Strollad gwerzioù Osian (e gouezeleg Oisín, « menn-karvez ») a zo stag ouzh troioù ar Fenianed, un toullad brezelourion maget gant Rouaned Iwerzhon evit difenn ar vro; bodet eo darvoudoù pennañ ar strollad-se en-dro d'ar Roue desket Cormac Mac Art Mac Conn (227-268). Kalz tostoc'h emaint ouzhimp eta, hervez an amzervezh, eget ar re dez-revellet e Strollad Cuchulainn. Setu moarvat a belec'h e teu brud ar Fenianed betek an XVIIIvet kantved en Inizi Kornog Bro-Skos.

Ne oa ket ar Fenianed brezelourion hepken met ivez marc'heion, troet o spered etrezek ar Reizhded hag an emskoazell. Goude bezañ trec'het en ur rummad arnodennoù korf diaes-tre, evel ar redadeg, al lammout, ar stourm a-enep nav brezelour, an danvez-Fenian a dlee touiñ : « Ne gemerfe maouez ebet nemet evit karantez hag evit he c'hened, ha morse dre c'hoant pinvidigezh; ne rafe morse droug da vaouez ebet; e vefe karantezus e-keñver ar re wan ha reuzeudig ». Ar Fenianed o doa ur c'hreñvlec'h en Alamin, e Kildare, hag unan all e Mag Elle. Bez' e oa anezho war-dro pemp mil den hag ofiser.

Rann-danevelloù dreist-holl eo a gonter diwar o fenn : emgannoù, darvoudoù karantez, hemole'hadegoù, gouelioù. Tud 'zo a zeu alies er gwerzioù gant ur stumm-spered dezho o-unan, ar re-mañ eo Fínd, mab Cumhail, a voe rener ha krouer ar strollad Gaul Mac Morna; Osian kenedek ha kalonek; Fergus helavar; Coilte Mac Ronan an den herrek; ha Maol ar Spontek. Ar barzhonegoù a lakaer war anv

Osian a zo anezho pevar strollad, disheñvel an destenn anezho hervez an dastumadegoù. Dezrevell a reont emgannoù, klemvanoù tud-veur aet da anaon, ha lec'hioù ma veve ar Fenianed enno. Bez' emañ dreist-holl troioù Osian e-unan, en ur vro a huñvre dreist ar morioù, an Tir na n'Og pe Bro ar Yaouankiz. Pa zistro Osian eus an enezenn bell-se, e kav Iwerzhon kristenaet hag ar Fenianed stlabezet. Den ebet n'en deus dalc'het soñj anezhañ nemet un nebeut barzhed en o c'hanaouennoù. En em gavout a ra neuze Osian gant Sant Padrig, ha plegañ a ra d'ar feiz nevez, gounezet ma'z eo gant helavarded an eskob. Eno eo e kaver an divizoù brudet etre an daou zen meur, ar pagan meur hag ar c'hristen meur; e yaouankiz hag e geuz d'e vuhez tremenet eo e kan Osian. Ha setu unan eus ar pennadoù brudetañ :

*Selaouet em eus sonerezh kalz dousoc'h
Eget himnoù ha psalmoù kloareged,
Ar voualc'h o kanañ e Leitrach Laoi,
Hirvoudoù heson Dord Fhiann
Kan ar rouzegan e Glanna Scal
Harzhadeg ar chas d'an abardaez
Ha rikladenn ar vag war an traezh
O deus va bourret mui 'get kan iliz kloareged.*

BARZHED AN UHELDIRIOU EN XVIIIvet KANTVED

Perzh bras dastumadegoù Macpherson, hag an tabutoù dibaouez a savas diwarno, a zedennas kalz a glaskerion war-du al lennegezh keltiek. Kavout a reer evel-se dastumadegoù gwerzioù ijinet muioc'h pe nebeutoc'h gant Stone, a gan en enor d'an den meur Fraoch, gant *Jhon Clarke*

(† 1807) pe *Jhon Smith* (1807) a embannas e 1780 troidi-gezhioù eus « taolioù-kaer Gaul Finan ha Lorma » hag ivez taolennadurioù brav-tre o tennañ war un dro da vistrded Deirdre ha da daolennoù ar barzh kembraek Hywel ab Orvain.

*Kenveriomp anezhi ouzh ar stered koant
Stok-ouzh-stok ha reizh e oa he dent lufr
Gwenn evel ar « c'hannach » war ar brug
E oa he c'herc'henn dindan an tartan bliv.*

E deroù ar XVIIvet kantved al levezon saoz o kreskiñ a lakaas ar varzhed da gemer un doare gwerzaouañ all, koulz en Iwerzhon hag e Bro-Skos. An doare-se a daol er-maez lezennoù diaes ar werzaouriezh Uraicept iwerzhonek, hag a laka en o lec'h ur pouez mouezhiadur kreñv gant klotennoù, e doare m'eo kalz aesoc'h aozañ gwerzennoù. Kengan ar c'hensonennoù a ya da goll, evel e brezhoneg. Kengan ar vogalennoù a zo pinvidikaet er c'hontrol. Goude ar c'hemmse e stummadur ar gwerzennoù, e tiwanas stank barzhed-bobl en Uheldirioù etre 1745 ha dibenn ar c'hantved. Ret eo menegiñ da gentañ oberoù ar varzhez *Mary MacLeod* (Mari nighean Alas dair Ruaigh). Kant pemp bloaz a vevas († 1674) hag e voe magerez pemp « laird » MacLeod. Danvez he barzhonegoù a zanevell peurvuañ buhez an tiegezh, pe daolennadurioù eus an Inizi ma vevas enno en harlu e-pad ur pennad. Setu un nebeut gwerzennoù savet diwarbenn he gweladenn da enez Mull :

*Azezet war un dorgenn
Doaniet ha melkonius
Ec'h arvestan ouzh ar mor louet
A vorennoù goloet;*

*Hag e prederian war an degouezhioù
Am c'hasas betek amañ
E-kichen Scarba ha Jura,
Hag Islay ken melkonius...*

An holl werzhioù-se a zedenn ac'hanomp gant o arz gouez hag o esparted. Chom a reont koulskoude un arz eus ar vro, diaes da gompren er-maez eus harzoù ar meuriad, ha dreist-holl er-maez eus an doareoù ma'z int ganet enno. Bepred, da dreñ ez int diaes-tre.

Jhon Macdonald (Iain Lom) barzh ar C'h-keppoch (1710) a gemeras perzh en emgannoù meuriad kriz, ha dreist-holl er brezel diabarzh 1645. Menegiñ a reer e « emgann Inverlochy » ma yud ennañ da bep diskan garm brezel e laird :

H-i rim horo, h'o-o-r-o leatha (teir gwech)

Chaidh an la le Clann Domhnuill.

Charlez II a reas anezhañ kentañ barzh gouezelek loreet; an hini diwezhañ e tlee bezañ ivez rak al levezon saoz a c'hounezas hepdale Bro-Skos a-bezh hag a dennas diganti hec'h emrenerezh.

Menegomp c'hoazh *John Macdonald Iain Dubh*, m'en deus Sir Walter Scott brudet ar werz « Kenavo da Mackeneth, Jarl bras an Hanternoz » en un aozadur en deus dal-c'hèt ar mentadur heñvel ouzh hini roeñverion ar galeoù; *Roderick Morrison an Dall* (An Clairsair Dall) a zegasas eus Iwerzhon an arz kenganañ gant an delenn geltiek vihan. Reuzeudik ha brudet eveltan-ar biniaouer dall *John Mackay* a Cairloch a lezas war e lerc'h kalz a sonioù; *Dugald Buchanan*, e himnoù awenet kaer o devoe ur vrud divent; erfin *John Mac Codrum* († 1796) eus North Uist,

barzh ar Mac Donalded, flemmus e skridoù, a lezas ivez oberennoù kaer a awen relijiel. Bevañ a rae en enez ma oa bet ganet pell diouzh ar bed, el lec'h-se gouez ha kuñv war un dro eo e kousk diwezhañ barzh Bro-Skos.

Setu aze holl hêrezh lennegel an Uheldiroù. Ret eo menegiñ ouzhpenn troidigezhioù kaer psalmoù gant *Mac Farlane* (1753), an testamant nevez (1767), oberoù *John Knox* (1567).

Emañ ar yezh ouezelek o vervel tamm-ha-tamm e douaroù ar C'hornog; mervel a ra, nann en abeg da gevezerezh ar saozneg hepken, met ivez dre ziouer a lusk diabarzh, ha dre ma n'eus ket bet gwechall ul lennegezh kreñv a-walc'h evit harpañ he menoz a vremañ.

DEIZIADUR AR BED-HOLL

Krediñ a reer e vezo degemeret un deiziadur kempennet a-nevez a-benn ar 1 añ a viz genver 1950. Degemeret eo bet ar mennad gant 14 gouarnamant : re an Afghanistan, Brazil, Bro-Chile, Sina, Estonia, Gres, Hungaria, Bro-Veksik, Norvegia, Panama, Perou, Bro-Spagn, Turkia, Uruguay. Meur a strollad, a unaniezh, er Stadoù-Unanet a zo a-du. 33 strollad-kemmañ-an-deiziadur a ziskouez youl kemend-all a vroioù da gaout un deiziadur reizhet evit ar bed a-bezh. Eire, bro geltiek, a zo unan anezho.

Hirder ar mizioù, 12 anezho, a vezo reizhet; an trimizvezhioù, ar c'hwec'hmizvezhioù, holl e vezint kempennet diouzh kaout un Deiziadur etrevroadel, peurbadus, peurheñvel, hed-ha-hed ar bloavezhioù. E-sell unvaniñ an trimizvezhioù ha daou hanter ar bloaz e vezo lakaet 31 devezh da gentañ mizvezh pep trimizvezhiad ha 30 hepken d'an daou viz all. Ar bloavezh nevez e vezo eta ouzh hen ober : pevar mizvezh 30 devezh hag eizh mizvezh tregont devezh enno. Pep trimizvezhiad a grogo gant ur sul hag a echuo gant ur sadorn. Pep bloaz nevez a c'hano d'ar sul, 1 añ a viz genver.

En doare-se, hep diaezamant ebet, e vezo gallet tizhout klotadurezh, kempouez, reizhded, stabilded en amzer o tremen. Evel-just eo ret ober atav diouzh ar reolenn : 365 de-

vezh d'ar bloavezhioù ordinal ha 366 d'ar re vizeost, ma karrer derc'hel d'ar bloavezh-heol ha keñveriañ bloaz gant bloaz.

Deiziadur ar Bed-holl a stag ur sadornvezh ouzhpenn ouzh dibenn pep bloavezhiad; anvet e vezo : *Sadornvezh Fin Bloaz*. Degouezhout a ray goude diwezhañ deiz ar pevar trimizvezhiad. Un *Devezh Bloavezh Bizeost*, sadornvezh staget ouzh lost an eil trimizvezh, a beurechuo Mezheven. An div sadornvezh-se a vezo moarvat daou zevezh gouel-berz anvet : *Devezhioù-ehan ar Bed-holl*.

Abaoe pell 'zo, ha dic'houzvez deoc'h moarvat, e pleustrer war ar gudenn e meur a vro, gortozet ma'z eo an diskoulm gant tud an Ijinerezh, ar pennoù-gouarnamant, tud ar gevredigezh, re al Labour-Douar, an Deskadurezh, ar Ouiziegezh hag ar C'hredennoù. E Nevez-York, International Building, Kreizenn Rockefeller, en em gav mistri hag izili ar « *Gevredigezh Deiziadur ar Bed-Holl* ». Dre ar bed a-bezh, avat, ez eus emglevidi. Er bloavezhioù a zeu e vezo lakaet dirak an holl vroioù gwitibunan kudenn an Deiziadur nevez, an hini a vezo o ren er Bed-a-bezh adalek ar 1 añ a viz Geñver.

Mat eo deomp, Breizhiz, gouzout en a-raok ar pezh a zo e go evidomp Bediz. E Bro-C'hall ar gudenn : bevañ da gentañ hag en em vevañ, a seblant lezel an dud diseblant ouzh kudennoù etrevroadel ar bed. Mont a reomp da heul... Arabat deomp, evit keloù-se, menel war-lerc'h.

KERLANN.

Diwar ul lizher eus Bro-Iwerzhon

(MEURZH 46)

« ...ar 26 kontelezh eus Bro-Eire a vev enno tri milion a dud hag ar 6 kontelezh all, Bro-Ulad (1) 1.250.000. Hervez an niveridigezh diwezhañ ez eus 666.000 den o c'houzout (?) iwerzhoneg, hogen ar re evelomp amañ er skolaj a implij anezhañ ez kustum ne dint ket muioc'h eget 300.000, dek mil anezho e Dulenn. Hag evelato abadennoù dispar C'hoariva an Abati (genver ha c'hwevrer diwezhañ), en Iwerzhoneg penn-da-benn, a badas seizh sizhun hag 20.000 den a zeuas da welout, ha kalz en o zouez ne ouzont nemet un nebeudig bihan eus ar yezh !... »

...Fellout a ra din komz deoc'h eus ar g « *Cairde Gaela-cha* » (Mignoned ar Gouzeleg). Ur vreuriezh vihan eo, eeun-tre, n'eus ket anezhi er-maez eus ar bodadegoù miziek, hag a ya mat en-dro. D'ul lun bennak eus pep miz (nemet en hañv, avat) tri gouzeleger a goui un ugent bennak eus o mignoned gouzelegerion (bez' ez eus 60 neuze !) da dre-men an nozvezh e ti-debriñ ar « Stal war ar Maez ». Eno e

(1) Erbediñ e reomp ober gant ar stumm Ulad pa gomzer eus ar rannvro iwerzhonat, hag eus ar stumm Ulster pa venner envel ar stad krouet gant ar Saozon en hanternoz en enezenn. (Notenn gant TNN).

kejer gant keneiled; kanet e vez, korollet e-giz Bro-Eire, kafe a vez evet ha kalz plijadur en devez pep hini. An tri « c'houvier » a bae e lodeam eus ar mizoù. Tri all a zeu da vezañ « kouvierien » er miz goude, hag ar gouvierien gozh a vez *ipso facto* pedet gant ar sekretour (me am hini eo !) Nep piv bennak a c'hell bezañ « kouvier » ha bez' e kejer eno gant an holl, pe dost, rak n'eus na laz, na kelec'h, na strollad; n'eus nemet ur sekretour (me) hag ur plac'h oc'h ober war-dro an arc'hant (Càit) — ha hi a oar ober mat-tre ! — Ha kement-se a ya mat en-dro aboe 1932, dibaouez. An itron gozh a savas an dra-se he deus roet din he c'harg e 1935... Atav, pe dost, e vez kavet kalz tud largantezus o c'hortoz bezañ « kouvierien »... Daoust ha gallout a c'hell-fec'h tennañ ho mad eus an dra-se ?

Ar seitek a viz meurzh a zo deiz Sant-Padraig (*là 'le Pà-draig*). Aet on d'ar c'h-« céilé » (= bodadeg) eus « *chraobh an Chéitinnigh* » (= Skourr an Ao. Keating), dalc'het e sal grenn an Ti-kêr. « Skourr an Ao. Keating » a zo unan eus Skourroù pe Gelc'hioù bras ar C'hevredad-stourm e Dulenn. Skolioù o deus, bodadegoù, abadennoù-echedoù; lazoù-kanañ, lazoù-seniñ, lazoù *iománaiocht* (ur seurt c'hoari-kammell). Ur c'hwech kant bennak edomp er c'h-céili. Mat-tre e oa. Hag an deiz war-lerc'h diouzh an noz o deus bet ar studierien o c'h-céili ivez... An Ao. de Valera a zo aet da g-céili ar studierien...

OSCAR MAC ULIS

(troet gant R. PRADIG).

ADSAVIDIGEZH AR C'HERNEVEG

gant CARADAR

Marv e oa ar c'herneveg evel yezh komzet a-raok ar bloaz 1800. Neket Dolly Pentreath (m. e 1777) a oa an hini diwezhañ eus an dud kozh a gomze anezhañ evel ma kreder peurvuiañ met William Bodener eus Mousehold hag a varvas e 1789.

Epad ouzhpenn hanter kant vloaz goude-se e voe ar yezh neket marv hepken met kollet, ha moarvat e vefe kont evelse gantañ hiziv panevet d'ar servij dispar a rentas Norris ha Stokes etre 1859 - 1872 oc'h embann an dornskridoù kozh gant un droidigezh saoznek.

O vezañ m'eo an testennoù-se ar vammenn bennañ d'hor gouiziegezh diwarbenn ar yezh, n'eo ket dizoare reiñ amañ ar roll anezho. Gant Norris : *Origo Mundi, Passio Christi, Resurrexio Christi* (1859). Graet e vez an « *Ordinalia* » eus ar re-se pe « *Prompt books* » rak ar re-se end-eun a servije d'ar « *Prompter* » da sikour ar c'hoarierien pa vezent o tisplegañ ar Mirakloù-se er « *Rounds* » e meur a lec'h e Kernev eus adalek 1400 pe araok betek 1650 pe war-dro.

Gant Stokes : *Passion Poem* (1861), *Creation Play* (1864), *Life of St. Meriasek* (1872). An testennoù se a zo anezho war-dro 20.000 linenn.

Tad an adsav bremañ hep mar ebet eo Henry Jenner (nevez varv). Heñ eo a voe an hini kentañ oc'h ober ur brezegenn publik e kerneveg (dirak an Unvaniezh Breizh e 1903).

E 1904 ec'h embannas e Levr-dorn Istorek eus ar yezh, ha kement-se a reas da galz a dud teurel evezh ouzh an tes-

tennoù kozh, ha kaout un damskeud eus ar yezh... E 1904 ivez e teuas Jenner a-benn d'ober d'ar C'hendalc'h keltiek e Kaermarfin, asantiñ da zegemer Kernev evel unan eus ar broioù keltiek. Kement se a voe penn-kentañ an « *Unvaniezh eus Kevredigezhioù Kernev-Gozh* » (1923); Gorsedd Barzhed Kernev (1928); donedigezh ar C'hendalc'h keltiek da Truro e 1932 lec'h ma voe graet prezegennoù e kernêveg gant eizh eus an izili ha lec'h ma voe displeget ur pezh er yezh kozh.

Evelse ez eus bremañ e Kernev un dornadig tud a spered keltiek ha prest da genlabourat da sevel ar yezh war un diazez start... Evit gwir dre sikour ar breuriezhoù-se e teuas a-benn da sevel strolladoù kerneveg e seizh ker e 1933. Dont a reas etre 50 ha 60 studier, paotred ha merc'hed, d'ar strolladoù-se, ha kalz anezho o deus desket mat ar c'herneveg a-benn bremañ.

Unan eus kentañ madoberourien ar c'herneveg eo an Ao. Morton Nance. Goude bezañ furchet difurchet a-hed bloavezhioù e tizhas unvaniñ an doare-skrivañ ha dre-se e skriv bremañ pep hini en hevelep doare. Dezhañ eo e tleomp ar geriadurioù kerneveg-saozneg ha saozneg-kerneveg hag al levr dorn bihan prizius : « *Cornish for all* ».

E Londrez e voe an Ao. Allin-Collins o teskiñ kerneveg da dud all meur a vloaz 'zo. Heñ eo a voe da gentañ o komz diboan hag o prouiñ n'eo ket dic'hallus adsevel ar c'herneveg evel yezh komzet.

Tremenet eo an amzer ma selled ar c'herneveg evel un dra gurius hepken. Hor menoz bremañ eo ober gantañ hor yezh pemdeziek ha boaz ez omp da genskrivañ etrezomp e kerneveg ha d'her c'homz e pep degouezh. Araok ar brezel e voe graet bep bloaz epad nav bloaz diouzhtu un ofis reli-

jiel en ilizoù Kernev ha bep tro e voe « goursavet » an iliziad tud. An ofis-se, dreist-holl, a-ziavaez da c'horsez ar Varzhed, a laka ar werin da gemer plijadur gant ar yezh.

Kreskiñ a ra al lennegezh. E 1931 ec'h embannis 500 skouerenn eus « *Lessons in Spoken Cornish* », hag e voent gwerzhet holl. Ouzhpenn 500 eus peb geriadur a werzhjod e Kernev. E 1933 e stagjod da embann ur gelaouenn vizek « *Kernow* » hag adstaget e vo ganti pa vo kavet paper. Abaoe daou vloaz emamp, an Ao. Nance ha me oc'h aozañ ur mouladur marc'hadmat eus an testennoù kernevek er skritur unvan ha goude bezañ difaziet an droidigezh anezho. Bez ez eus ganin-me ul levr kontadennoù berr prest da vezañ moulet, hag holl istor « *Tristan ac Esysllt* » displeget war rim.

Anavezet moarvat gant lennerien an « *Ddraig goch* » levr an Ao. Lewis kelenner, « *Llawlyfr Cernyweg Canol* »; setu aze peseurt kerneveg emeur oc'h adsevel, rak n'eus tu da gaout trawale'h eus ar yezh nevesoc'h, evit diazezañ warni an adsavidigezh. Hogen kalz a hent hon eus graet war-du an distagadur unvan abaoe eo bet embannet an « *dorn levr-se* ». Setu amañ roll al levrioù a voe aozet eus hor c'herneveg araok ar brezel. Gallout a reer o c'haout atav gant an Ao. Lanham, high Street, St. Ives, Cornwall:

« *Cornish For All* » (Nance); « *Cornish Simplified* » (Smith); *Cor.-Engl. Dic.* (Nance); *Eng.-Cor Dic.* (Nance et Smith); *St. Mark's Gospel* (Smith); « *Say it in Cor* » (Chirgwin), 6d; « *Alsaryn* » a play (Mrs. Pollard); « *An Balores* » a play (Nance); « *First Steps in Cor* » (Watson); « *Lyver an Pypm Marthus Seleven* » (Nance).

Diwar « *Y Ddraig goch* » miz Ebrel 1946.
Troet gant an Ao. Klerg.

NOTENNOU HA KELEIER

AL LIAMM.— Laouen omp bet o kaout eil niverenn **Al Liamm**, enni un niver studiadennoù mat-tre diwar-benn istor ar c'hembraeg ha divroerezh Iwerzhoniz. Anezhi ahendall, ur gelaouenn graet evit Breizhiz o studiañ ar broioù keltiek, kentoc'h eget ur gelaouenn etrekeltiek. Spi hon eus e teuo buan renerion **Al Liamm** da zegemer an doare-skrivañ nemetan a ra an unvanidigezh. (P. Le Bihan, 6, rue du Maréchal-Joffre, Versailles (S.-et-O.) C. C. 5349-06 Paris).

AN AVEL.— Niverenn kentañ ur rummad nevez a zo deut er-maez dindañ anv **Avel an Trec'h**. Treiñ a ra **An Avel** d'ar gelaouenn politikel, setu n'hon eus ket d'he burutellañ. Ne c'hellomp nemet hetañ dezhi buhez hir, hag un tammig muioc'h a urzh. (Jean Ollivier, 49, rue Saint-Melaine, Rennes - 125 lur ar c'hwee'h kaier - C. C. P. 873-09 Rennes).

CELTA.— Kelaouenn A. an Diuzet, n'eo ket graet evidomp met kentoc'h evit an « *amatourien* » traoù breizhek. Ar pennad war ar sonerezh breizhek a zo talvoudus daoust ma n'eo ket klok. Emañ an Ao. Diuzet e soñj moulañ ur stagadenn e brezhoneg. (A. Le Diuzet, 33, rue Paul-Bert, Saint-Brieuc).

KAD, niv. 7.— Studiadennoù (e galleg) diwar-benn an drouizelezh. Adembannidigezh an deiziadur keltiek (nevesadur eus deiziadur Coligny) gant notennoù puilh. Evit ar vrezhonegerion : ur geriadurig a hudouriezh gant Iaktimagus ha Natrovissus. (G. Berthou, 72, rue F.-C. Oberthur, Rennes, C. C. P. 492-98 Rennes. 15 lur ar c'haier).

KENED, niv. 2.— Ur varzhoneg heverk-meurbet gant G.-B. Kerzevion (Manos ha Bena), ur gontadenn evit ar vugale gant Langleiz, ur varzhoneg gant Roperzh ar Mason, ha notennoù. (J. Piette, 92, rue de Riaval, Rennes. C. C. P. 754-13 Rennes).

EMLED a gendalc'h da labourat. (12, bd Sévigné, Saint-Briene. C. C. P. Armor 3244-41 Paris. Koumanant trimiziek, 100 lur).

LA PLUS GRANDE BRETAGNE.— Kendere'hel a ra ar gelaouenn gant al labour mat. Dont a ra er-maez bep miz resis. (F. Melville, 7, Cours Fénelon, Périgueux. Koumanant bloaz, 100 lur. C. C. Limoges 277-63).

VENT D'OUEST.— Ar gelaouenn nevez « **Vent d'Ouest** » o tont er-maez bep sadorn a voul ur bajenn vrezhonek dindañ an talbenn « Kanevedenn ». Kavout a reer e-barzh kontadennoù ha keleier a bep seurt. Ar gelaouenn sizhuniek nemeti a spered breizhek eo. E gwerzh el levrdioù (**Vent d'Ouest**, 10, rue des Pyramides, Paris (1^{re}). Koumanant (6 miz) : 150 lur. C. C. P. Goaziou 977-31 Rennes).

L'ILE SOUS CLOCHE gant Xavier de Langlais.— Troidigezh **Enez ar Rod** a zo deut er-maez a-nevez 'zo. En hon niverenn a zeu e komzimp hiroc'h diwar he fenn. War hon eus klevet eo bet gwerzhet endeo ouzhpenn an div drederenn eus ar skouerennoù moulet. Buan e vo diviet enta. (Aux portes du Large, 3, Allée Jean-Bart, Nantes. 120 lur).

Emañ e soñj **BODADEG AR SONERION** moulañ un dastumadenn Sonioù poblek evit ar biniou hag ar vombard, dindañ renerezh Jef Penven. Ar mouladur o vezañ ker-meurbet e klaskont rakprenerion. Evit ar re-mañ e vo 170 lur ar skouerenn. Tennet e vo ivez 50 skouerenn war baper kaer (300 lur).

Kas an arc'hant da Robert Marie, rue Maupertuis, Rennes. C. C. P. Rennes 588-54.

Klevet hon eus vefe moulet dizale barzhonegoù Maodez Glanndour⁴ (Imram hag ar re araok) e ti **SKRIDOU BREIZH**. Moulet e vefe ivez re Abeozen hag evit an eil gwech re Roparz Hemon, o zri a vo war baper kaer.

Jarl Priel, oberour brudet, ha saourus meur a bezh-e'hoari evel an « Dakenn dour », « Ar Vatez Vihan », en deus war ar stern ur pezh all e tri arvest, an daou gentañ o vezañ echu.

Moulet eo bet gant J. Choleau daou levr talvoudus e galleg : « De Vitré à la baie du Mont Saint-Michel » ha « De Roscanvel à Landavran ». (46, rue Poterie, Vitré).

War skouer hini Penn-ar-Bed, kuzul-meur Sant Brieg en deus goulennet ma vije aotreet keleñn brezhoneg e skolioù an eil derez. Spi hon eus e vo selaouet o goulenn daoust m'eo bet nac'het meur a wech dija.

Embannet eo bet e Manav ar « **CORAA MANNIN** » niverenn gentañ an Emsav Manavek. Kavout a reer ennañ ur barzhoneg e Manaveg hag unan e saozneg ar **ARRANE AS HOO NEGH JEH NYN SHUYR KELTIAGH BREIZH** (Kan broadel hor e'hoar kelt Breizh) e brezhoneg gant an droidigezh e saozneg; ur gartenn eus ar broioù kelt gant fazioù evit ar pezh a sell harzoù Breizh avat. (Hor bro o koll Bro Naoned hag o e'hounid an Normandi). En diwezh e kaver sloganoù e Manaveg hag e brezhoneg.

DA GOUMANANTIDI KENED

Da heul an englev etre renerien TNN ha Kened ez eus bet divizet embann ur gele'hgelaouenn hepken, e doare da greizennañ gwelloc'h strivoù ar vrezhonegerien ha da embann levrennoù tevoc'h ha pinvidikoc'h. Divizet eo bet ivez mirout an anv TNN peogwir eo bet roet aotre-moulañ d'ar gelaouenn o tougen an anv-se. Ar vignoned a zo bet fiziek a-wale'h evit koumanantiñ da Gened a vezo lakaet o arc'hant war o e'hont e kef TNN ha kaset dezho ar gazetenn-se. Spi hon eus e kendalc'hint da reiñ deomp o fiziañs hag o skoazell. Diouzh

hon tu e ramp hor gwellañ evit reiñ dezho ur gelaouenn fonnus hag evit sevel ar greizennad sevenadurel a ra diouer da Vreizh betek bremañ.

Per DENEZ.

Arzel EVEN.

ALI A-BOUEZ

Goulenn a reomp digant hor c'henlabourerien kas deomp penna-
doù skrivet sklaer, war baper eus ar ment kenwerzhel, war un tu
hepken eus ar follenn, hag en ur lezel kalz lec'h eter al linennoù. Pa
skriverezer e ranker skrivañ pep div linenn hepken. Spi hon eus e
vimp selaouet.

Kemenn a reer deomp ez eus drapoioù breizhat e gwerzh e ti Avel
an Trec'h. Drapoioù paper eo, 24×16, a werzher 20 real ar pezh.
Hastit afo da bremañ. N'eus ket bet gallet moulañ kalz diouto.

KANV.— Klevet hon eus gant keuz e oa marv an Aotrounez DE
L'ESTOURBILLON, ABALOR hag OLLIVIER. An Ao. OLLIVIER
en doa labouret kalz war ar werinoniezh.

Hor goure'hemmennoù mantret a ginnigomp d'o zud.

DISKOULM GERIOU KROAZ AN NIVERENN DIWEZHAN

A-LED :

1. Landrevarzeg — 2. Ebe - er-re - va — 3. Zagreb - a - dol —
4. Vouarennoù — 5. Aesa - dein - to — 6. Ebroù - rou — 7. Mud -
atizjout.

A-SERZ :

1. Lezvamm — 2. Aboe — 3. Negused — 4. Raab — 5. Reer - ra
— 6. Erbedot — 7. Neui (ñ) — 8. Alani — 9. Redon — 10. Au - Ro
11. Evo - tou — 12. Gallout.

TIR NA N-OG

≡ KELAOUENN DAOUVIZIEK ≡

KOUMANANT BLOAZ : 250 lur



Renerion : Per Denez, R. Huon

Kas an arc'hant da : R. HUON, Roud ar Roc'h
C. C. 68408 Rennes LANNION